DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE

PHTHISI.

QUAM,
AUSPICE DEO OPT. MAX.
Auctoritate Magnifici D. Rectoris,
JOHANNIS GEORGII GRAEVII,
Politices, Eloquentiae & Hiſtoriarum Profeſſoris Ordinarii.
NEC NON
Ampliſſimi Senatus Academici Conſenſu, Nobiliſſimæque Facultatis MEDICÆ Decreto,
PRO GRADU DOCTORATUS,
Summiſque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis rite & legitime conſequendis,
Publico examini ſubjicit
HUBERTUS à WIJCKERSLOOT, Rhenenſis.
Ad diem 15. Decemb. horis locoque ſolitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiæ Typographi, cIↄ Iↄc xc.

Nobiliſſimo & Ampliſſimo,
V I R O,

D. ALBERTO
V A N
BENTHEM,

Fœderatorum Belgarum Senatus, qui Hagæ-Comitum eſt, nuperrime Membro, tertiùm Urbis Trajectinæ Conſuli, Aggerum ſuperioris Leccæ Præfecto, Cognato & Fautori ſuo plurimum honorando, colendo.

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

Has qualeſcunque Studii ſui Medici primitias in ſubmiſſi animi debitæque obſervantiæ τεκμήριον,

offert & inſcribit

HUBERTUS à WIJCKERSLOOT,
AUCT. & RESP.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
PHTHISI,

§. I.

Φθίσις originem habens ἀπὸ τȣ̃ φθίνειν *abſumere, corrumpere*, non inconvenienter Latinis vertitur *Tabes*; quamcunque corporis conſumptionem à quâcunque cauſſâ ortam ſignificans, ita ut ſub hac voce non tantum comprehendatur *Pulmonalis* Auctoribus haud immeritò καθ' ἐξοχὴν Φθίσις dicta; ſed & *à febre hecticâ abſque pravâ diſpoſitione, vel ulcere Pulmonis proveniens, Dorſalis, Renalis*, pluresque non tantum ſpecies univerſales, verum etiam quæcunque particularis, ut *Iſciatica*, *Ocularis*, aliiſque partibus totius accidens reliquis nihil tale patientibus; quum autem nimis longum foret Phthiſin in genere, vel plures ejus ſpecies pertractare, idcirco præ cæteris mihi arriſit humano generi hoſtis infenſiſſimus

§. II. *Phthiſis pulmonalis, quæ eſt conſumptio totius corporis cum tuſſi & febre hecticâ à pravâ primum diatheſi & tandem ab ulceratione Pulmonis ortum ducens.*

§. III. Jacto hoc fundamento in rem fore crederem *partis primariò affectæ*, quæ eſt *Pulmo*, delineationem ante oculos proponere ut exinde melius ſymptomatum naturam derivemus felicioremque curam inſtituamus. *Pulmo* igitur *Thoracis teſtudinem*, ut cum Divino Sene loquar, *coadimplet*: per Aſperam arteriam Collo, per Mediaſtinum anterius Sterno, poſterius Vertebris ac Cordi per vaſa utrique huic viſceri communia connexus in duas intercedente Mediaſtino diſpeſcitur partes, quarum ſingula, una dextra, altera ſiniſtra dicta in parte ſuperiori gibbum, in inferiori vero ubi Cor amplexu ambit, concavitatem habet, ita ut hoc viſcus fere pedis animalis biſulci figuram referat. Colore præditus eſt Pulmo cinereo in jam reſpirante, rubicundo in nondum reſpirante; ſed cum color maximum reſpectum

habeat ad ſanguinis diſpoſitionem, de eo nil certi pronuncians ipſam Pulmonis ſubſtantiam rimari aggredior: quæ, ut αὐτοψία patet, maxima ex parte eſt aggregatum quid è tenuiſſimis membranulis ac millenis veſiculis orbicularibus fibris muſcularibus donatis, quæ membranoſæ veſiculæ ab expanſione intimæ Tracheæ tunicæ originem habentes ita inter ſe ſunt nexæ, ut ex Trachea in eaſdem, dein ex aliis in alias aditus pateſcat, donec in poroſam Pulmonis membranam deſinant. Vaſa Pulmo habet omnis generis Arteriam ſcilicet & Venam pulmonicam, illam è dextro hanc è ſiniſtro cordis thalamo; quarum rami ad latera Tracheæ procedunt: præterea quoque conſpicua eſt Arteria Bronchialis primum à Dom. Marchetti obſervata, quæ ex arteriæ aortæ deſcendentis poſticâ parte prope exortum arteriarum intercoſtalium ei communicatur: quod ad Venam huic arteriæ comitem attinet, eam cum nunquam viderim, nec quenquam vidiſſe crediderim, hic excludo; præſertim quum ſanguis per arteriam bronchialem allatus & à nutritione hujus viſceris reſiduus ſatis cum reliquo cruore per venam pulmonicam amandari queat: præter hæc jucundo ſane ſpectaculo Nervi è pari vago propaginem habentes vaſa jam dicta diverſimode circumligando per Pulmonis compagem diſperguntur; quæ omnia enarrata vaſa etiam cum innumeris vaſculis lymphaticis è minimis Pulmonis Glandulis ortis aſſociata atque contorta Rete quoddam admirandum ſupra ſingulas veſiculas texunt, quod aſſequi nec culter anatomicus, nec oculus niſi vitro optico armatus permittit: plura non addam, nam cuncta complectendi cupido mihi non inceſſit, quæ apud alios Auctores latius diffuſa ſunt, quam ut breviter cognoſci poſſint. Et cum *is recte ſit curaturus*, ut inquit Celſus, *quem prima origo cauſſæ non fefellerit*; ideo.

§. IV. Ἀιτιολογία ut accuratius inquiratur; *cauſſa immediate hunc affectum producens* erit præmittenda; quæ eſt partium fluidarum talis dyſcraſia febrilis ut nutritioni inepta ſit, à pravâ primùm diatheſi & tandem ab ulcere Pulmonis orta, ita ut hæc hujus mali ſit *cauſſa continens* à diverſis *procatarcticis* inducta, quas melioris ordinis ergo ad προφάσεις & ἀφορμὰς refero: *illæ in materiaturâ & ſtructurâ*, *hæ in rebus non naturalibus* quærendæ ſunt. Sub *materiaturâ* comprehendo ſanguinem ſecundum partes ſuas alibiles, & functionibus inſervientes, & recrementitias quæ periodice, ſeu ad incerta temporis intervalla amandari debent: hæc enim cum in ſe invicem agant, *ſanguinis maſſa* hic præ cæteris eſt attendenda, quæ cum non ſit bene mixta & temperata homi-

nem

nem lædit, & ratione particularum prædominantium diverſa inde exultat *qualitas*, ut *ſeroſa*, *acris*, *viſcida*; *hæc*, ut in pauca rem contraham, debitam ſanguinis accenſionem non permittens facile fiſtuloſam Pulmonis ſubſtantiam obſtruendo, adeoque moram ibidem trahendo acrior facta tenerrimas iſtas veſiculas cum ſuis vaſis erodit atque diſrumpit, & indies huc illuc repens totum ventilabrum depaſcit: *illa* igitur quatenus vaſcula & leviſſimas membranas corrodit ſanguinis profuſionem parit, qui in pus ut mutetur neceſſe eſt: *iſta* utpote potiſſima catarrhi materia & ſæpe cum præcedentibus combinata humorem efficit catarrhalem, qui quocunque modo in Pulmonem depoſitus teneram hujus viſceris ſubſtantiam exulcerare facit. Præter qualitates huic rei etiam tributum ſuum ſolvit *ſanguinis quantitas* & *ejus motus auctus*: utrumque enim facile anguſta & totuoſa Pulmonis vaſcula diſrumpit, inflammationem & tandem abſceſſum cauſſat.

§. V. *Structura conformationem & texturam partium ſolidarum* reſpicit, in quibus tam internæ quam externæ thoracis partes naturaliter, vel per accidens vitiatæ conſiderationem merentur, naturaliter vitiatæ ſunt ubi pectus conſtrictum, collum oblongum, humeri alati ſeu ubi ſcapulæ à tergo prominent, gibbus, Pulmonis alicui parti præternaturalis adnaſcentia & prava ejus textura aliaque plura à naturâ male conformata & ſimiles labes à parentibus propagatæ: per accidens vero vertebrarum diſtorſiones, ſterni coſtarumque fracturæ, thoracis vulnera & ſexcenta hujuſmodi genera, quæ hic recenſere non lubet, & quo modo hæc ſingula jam dicta noſtrum affectum cauſſant tanquam ſatis nota omittens me converto ad

§. VI. *ἀφορμὰς* ſive *cauſſas externas*, quarum primas in hac ſcenâ partes agit *Aer maximus in omnibus*, ut ait Hippocrat., *quæ corpori accidunt dominus*: qui enim à debitâ ſuâ conſiſtentiâ deflectens in craſſam, nebuloſam, paludoſam ſpiritus animales reddit torpidos fermentationique ineptos, hinc obſtructiones facillime pariendo Phthiſin accerſit; dein magna quoque anſa huic morbo præbetur ubi tempeſtas & cœli mobilis humor mutavere vias & Jupiter humidus auſtris denſet quæ rara modo, & quæ denſa relaxat: nam ſanguis inde ad catarrhum diſponitur. Eodem modo hic in ſcenam prodit aër carbonum fumo imprægnatus, cujus incongruitati in Angliâ morbi cauſſa fere in totum adſcribitur: miaſmata quoque è corporibus Phthiſicorum exhalantia Phthiſin promovere abunde probant, qui cum illis familiariter vivunt. Præ-

terea ſilentio hic prætereo veſtimenta nimis arcta, quibus præſertim Domicellæ utuntur ut juxta illud Comici *junceæ appareant atque juvenibus placeant.*

§. VII. Aërem excipiunt *Aſſumpta* utpote ad vitam ſuſtentandam maxime neceſſaria: nam, ut inquit ille

——— ——— mortalibus eſca
Debetur, quâ cuncta decet renovando tueri,

verum *ubi alimentum copioſius præter naturam fuerit ingeſtum morbum facit* (*Hippocr. Aphoriſm.* 17. *Sect.* 2.) Idem quoque præſtat qualitate vitiatum; utrumque enim fermentum & fermentationem chyli corrumpit atque pervertit, hinc vitioſorum humorum ſaburra in primis viis coacervatur humoreſque peregrini in ſanguinem convehuntur, qui ei aſſimilari nequeuntes ipſum perturbant & *ſeroſum*, *acrem*, vel *viſcidum* adeoque hujus morbi productioni aptum reddunt. Huc referenda ſunt corpora præcipue dura in Pulmonem quocunque modo delapſa, quâ de re notabilia extant exempla apud *Ampliſſ. Tulpium lib.* 2. *cap.* 7. apud *Stalpart vander Wiel*, *Cent.* 1. *Obſerv.* 22. & apud alios obſervationum Scriptores.

§. VIII. Sequuntur *Somnus & Vigilia*, *quæ utraque modum excedentia*, *malum*, ut pulchre & verum à Coo dictum eſt *Aphoriſ.* 3. *Sect.* 2. & *Aphoriſm.* 71. *Sect.* 7. *Somnus*, *Vigilia*, *utraque modum excedentia*, *morbus*: per ſomnum enim ſpiritus animales fiunt torpidi ac ad actiones ſuas peragendas inepti, hinc propter omnia totius fermenta debilitata humores viſcidi & glutinoſi generantur, & præſertim in illo, qui ſatur irriguo mavult turgeſcere ſomno: per vigilias autem ſpiritus animales diſſipantur, unde ſanguinis humorumque miſcella à naturâ ſuâ balſamicâ degeneratur in acrem & Oeconomiæ noſtræ animali maxime noxiam conſtitutionem.

§. IX. Porro cæteris *rebus non naturalibus* haud diu inhærebo ne illud Juvenalis mihi applicetur:

Nam quæcunque ſedens modo legerat, hæc eadem ſtans
Proferet, atque eadem cantabit verſibus iiſdem,
Occidit miſeros crambe repetita magiſtros.

Sufficit ergo cum Ovidio de *Motu & Quiete* dixiſſe,

Quod caret alternâ requie, durabile non eſt,
Hæc recreat vires feſſaque membra levat,
Otia corpus alunt animus quoque paſcitur illis,
Immodicus contra carpit utrumque labor.

De

De *Animi paſſionibus* quoque meminiſſe ſat eſt, quod inter eas præcipue in hac tragediâ ſcenam mereantur ira & mœſtitia. Tandem & huc ab Auctoribus reducuntur *Excreta & Retenta*; quæ tamen, cum aliarum cauſſarum ſive internarum, ſive externarum ſint conſequens, rectius *cauſſis præternaturalibus* accenſeri poſſe putamus: ut ſunt omnes evacuationes naturales, vel præternaturales vitiatæ; quales ſunt inter excreta nimius menſium in fœminis, hæmorrhoidumque in maribus fluxus, nimia ſeminis diſpendia: inter retenta ſunt menſes hæmorrhoideſque omninò ſuppreſſæ, vel ſolitò parciores, fonticulorum & ulcerum ante debitum tempus occluſio. Præter hæc multæ adhuc annumerari queunt cauſſæ præternaturales; quales ſunt omnes morbi chronici & acutii, iique non ſecundum artem tractati, inter quos ſunt lues venerea, ſcorbutus, febres intermittentes, variolæ, morbili &c. ſed quoniam hujuſmodi Phthiſeos ſymptomaticæ genera diverſam requirant curam, nos pro ſubjecto habere Phthiſin idiopathicam attendenti ſatis patet.

§. X. Hiſce præmiſſis ut magis innoteſcat hoſtis iſte crudelis *ſigna* cum manifeſtantia ſummatim perluſtrabimus, quæ ex duplici hauriuntur fonte, *Diagnoſi* puta & *Prognoſi*: in *Diagnoſi*, cum ex ordine rei prius ſit inquirenda, ſingulo *ſigno pathegnomonico* prælibato *aſſidentia* annumerabo. Primo itaque occurrit *Tuſsis* ſive ſit *ſicca* ſive *humida*, *illa* tamen, quam & *vulpinam* vocant, plerumque locum habens in Phthiſi incipiente ortum ducit à materiâ acri-ſalinâ eâque Hæterogeneâ in veſiculis depoſitâ & ad expectorationem inhabili fibrillas nervoſas vellicante, corrodente: *hæc* autem ordinariò obſervatur in Phthiſi confirmatâ quia ulcere quâcunque de cauſſâ Pulmoni jam inducto pus admodum varii coloris cum lymphâ commixtum & ſtriis ſanguineis tinctum ut ſæpe rejiciatur neceſſe eſt. Ex dictis jam facili marte deſumi poteſt, quid patientes ſæpe conquærantur de *loquelâ raucâ*, *aliquando fere abolitâ*, *dolore circa ſcapulas*, *dyſpnæâ*, *præcordiorum anguſtiâ cardialgiæ non abſimili*, *pectoris gravitate*, *appetitu proſtrato*, *aliquando depravato aliiſque ſymptomatibus*. Sequitur alterum ſignum pathegnomonicum, nimirum *febris hectica continua*, quæ cum in incipiente & confirmatâ ut minus & majus differat, ſeorſim & primò quidem quomodo ſe in incipiente habeat, examinanda eſt: oritur igitur *hæc* a fermento aliquo incongruo præſertim acri & acido in Pulmone deliteſcente, ſanguini ad novam accenſionem ſubeundam tran-

ſeunti

ſcunti vitiatâ etiam qualitate laboranti, communicato; unde indebitâ hic factâ ſanguinis commixtione, adeoque accenſione, pari fere gradu leviter inordinate effervеſcit, ita ut hæc febricula vix ſit perceptibilis, niſi accurate attendatur ad ſymptomata, quæ, quod notatu dignum, a paſtu ſunt magis conſpicua, qualia ſunt *genarum rubor*, *calor aliqualis præternaturalis qui major*, quod attentionem meretur, *in manuum volis ac plantis pedum manifeſtior*, *pulſus parvitas frequentiâ compenſatur*, *lotium intenſius coloratum apparet*, *ſitis*, *tuſſis exacerbatio*, *quæ* omnia tractu temporis magis magiſque ingraveſcunt; nam ulcere jam plenarie producto, adeoque Phthiſi exiſtente confirmatâ pus fætidum, acre & valde acidum continuo per totum corpus vehitur totamque ſanguinis maſſam ita inquinat, ut quicquid in eam ſit allatum in febrilem effervеſcentiam adigat, hinc patet unde *ſudores illi colliquativi*, *copioſiſſimi*, *lotium turbidum*, *viſcidum*, *cui pinguedo telis aranearum ſimilis ſupernatat*, *pulſus debilis*, *celer*, *animi deliquia*, *diarrhæa &c.* Denique tertium & ultimum Phthiſeos ſignum pathegnomonicum eſt *Emaciatio totius corporis*, quæ, in incipiente cur *vix in conſpectum veniat* & in confirmata cur *ibi oſſa tegat macies*, *nec juvet ore cibus*, cur & ibidem *capillorum defluvium* e præcedentibus ſatis colligi poſſe autumans tranſeo ad

§. XI. *Prognoſin*, ubi primo in genere notandum hunc morbum eſſe periculoſiſſimum & curatu valde difficilem, quod etiam ſatis patet habitâ partis affectæ ratione: veruntamen reſpectu differentiarum minus majuſve periculum imminet; ita incipiens ſi ſatis tempeſtivè cognoſcatur perfectam ſanationem adhuc admittit: excludo autem hic jure hæreditario & a malâ thoracis conformatione acquiſitam, quæ enim utraque inſanabilis exiſtit, nec non contagioſam, quæ ſæpe valde acuta eſt & plerumque fatalis. Quo ad Phthiſin confirmatam, eamque vel inveteratam, ea, me judice, eſt inſanabilis, quicquid multi de ejus ſanatione jactitant & gloriantur: verum enim vero quid multis verbis opus eſt? ſolummodo cum prudentiſſimo Sennerto monneo *eos qui ulcera Pulmonis & Phthiſicos ſanaſſe dicunt debere attendere ne decipiantur & Pulmonem exulceratum putent*, *cum thorax ſaltem laboraverit*, *aut catarrhus & pituita in Pulmone in ſimilem puri ſubſtantiam*, *illæſo Pulmone*, *mutata ſit*; verum quidem eſt quod alia ratione cauſſarum ſit acuta & patientem brevi jugulans, alia chronica & per plures annos patientem valetudinarium in vitâ ſervans, cujus tamen terminum indicat Divinus

Senex *Aphoriſm.* 11. 12. 14. *Sect.* 5. *&* 16. *Sect.* 7. præterea ratio hic ſimul habenda eſt ætatis ac anni temporis; pueri namque facilius cæteris curantur, ita Phthiſis in autumno difficilioris eſt curationis quam in vere, licet & ver Phthiſicis ſit infeſtum, *quum* ſcilicet *fici folia cornicis pedibus ſimilia fuerint*, notante hoc Divino Sene *lib.* 6. *Epid. S.* 7.

§. XII. Perpendimus hactenus morbi naturam, præcipuum nunc adhuc reſtat: videlicet *curandi methodum* ut proponamus, quam tamen multum variare differentiæ, ſymptomata aliæque circumſtantiæ edocent, ita ut hic vix quicquam certi determinari poſſit: verum ut ſumma ſequar faſtigia rerum prius incipienti dein confirmatæ bellum infero. *Indicationibus* reſpondent *remedia* quæ ſuppeditant *Cheirurgia*, *Pharmacia* & *Diætetica.*

§. XIII. *Cheirurgia* primò ſubminiſtrat *Phlebotomiam*, quæ laudatur ab his, culpatur ab illis: priorum vero ſententiam, niſi malignitas vel aliud tale quid adſit, duabus amplectimur manibus, nam non ſolum per eam vaſa ſanguine plena deplentur, verum etiam effervescentia febrilis ſedatur adeoque vaſculorum Pulmonis ruptio præcavetur, hæmoptoe ſi adſit impeditur, aliæque Phthiſeos cauſſæ ſymptomataque inhibentur. Deinde non ſine ratione hic maximopere extolluntur *Setacea ac Fonticuli* nuchæ & brachiis impoſiti, nec non *Veſicatoria* pone aures applicata.

§. XIV. In *Pharmaciâ* plura ſe offerunt media, & primò quidem, ſi ſaburra humorum in primis viis hæreat, per os vel per alvum purgantia: ſi ergo patiens proclivis ſit ad vomitum & facile vomat, exhiberi poteſt tale vomitorium: ex. gr. ℞. *Croci metallor: gr. X. Infund. per noctem in vino albo gallico, dein colato per chartam emporeticam ad* ℥iß. *adde Oxymell. ſcyllit* ℥ß. *M. F. Hauſtus*: convenit & ſolus *Liquor Poſſetus cui folia Card bened. ſunt incocta*, vel ℞. *Tartar. emet. gr.* vij. *Conſerv. Roſar. pallid.* ʒj. *M. F. Bolus.* Si vero per alvum evacuare circumſtantiæ ſuadeant, præſcribatur talis hauſtus, ut ℞. *Fol. Senæ* ℥ij. *Tartar. Rhenan. Sem. Aniſi ana* ʒß. *Ebulliant ex aqua pura, in colati* ℥iiß. *diſſolv. Mannæ ſelect.* ℥vj. *M. Detur pro Hauſtu*: vel ejus loco patiens ſingulo mane, pro ut magis, vel minus inde purgabitur, cyathum ſequentis vini medicati ſumat, ut ℞. *Rad. Helen. ſiccat.* ʒij. *Cort. Arantior.* ʒiij. *Lign. Saſſafr.* ℥iv. *Herb. Card. bened. Menth. criſp. ana* mß. *Summ. Abſynth. p. j. Fol. Senæ mundat.* ʒvj.

Sem. Dauc. ℥iſs. *Inciſa & Contuſa inſuantur Sacculo ſuſpendendo in vini albi gallici* ℔. iv. Præterea variæ adhuc formulæ concinnari poſſunt pro delectu Medici ex *Ptiſanâ laxante Riverii*, *Conſervâ Roſar. pallid.*, *Tamarind.*, *Pulpâ Caſſiæ*, *ſimilibuſque blande purgantibus*: *fortia* autem, utpote humores nimis conturbantia, cane pejus & angue ſunt vitanda; verum ad nimiam, ſi quæ ſit metuenda, humorum effervefcentiam ſtatim a vomitu, vel purgatione *opiatum aliquod* propinetur, ſive ut unâ fideliâ duo dealbentur parietes admiſceatur vel per ſuperiora, vel per inferiora purgantibus: priori ſcopo ſatisfacit vomitorium ex Sylvii lib. I. Prax. Cap. 15. §. XXIX., quod recipit *Oxyſacchar. vomitiv.* ℥ij. *Laud. opiat. gr.* ß. *vel j. aquæ Menth. q. ſ. M. F. Hauſtulus.* In alterum autem finem commendamus ſequentes pilulas aliquoties repetendas, ut ℞. *Maſſ. pilular. magiſtr. Dom. Geſſelii* ℈j. *de Styrace gr.* v. *M. F. S. A. Pilulæ nº.* v. Hoc modo copiâ ſublatâ ad humores adhuc peccantes evacuandos ſanguiniſque acrimoniam leniendam valde proſunt quæ inſenſibilem tranſpirationem augent atque urinas ſolito copiſiores provocant, additis ſimul vulnerariis, ut ℞. *Rad. Bardan.* ℥iv. *Chinæ* ℥iß. *Raſur. lign. Saſſafr.* ℥vj. *macerentur per noctem in aq. communis* ℔. v. *dein S. A. coq. addendo Herb. Sanicul. Alchymill. Summitat. Hyperic. ana m. j. Glycyrrh. contuſ.* ℥j. *F. Colotura ad lib.* iij. ex quâ bis terve de die hauſtus propinetur: vel loco hujus decocti ℞. *Rob. Sambuc.* ℥iß. *Antimon. diaphoret. Oculor. Cancr. pulverat. ana* ℥j. *M. F. Electuarium*, de quo mane & veſperi fruſtulum ad magnitudinem caſtaneæ devoretur. Interea temporis abſtergentia, expectorantia & conſolidantia non ſunt negligenda, qualia habentur *Radices Conſolid. maj.*, *Ariſtoloch. rotund.*, *Tormentill.*, *Biſtort. Glycyrrh.*, *Herbæ Scabioſa*, *Tuſſilago*, *Burſa paſtoris*, *Pulmonar. maculoſa*, *Capilli veneris*, *Botris*, *Hyſſopus*, *Origanum*, *Marrubium*, *Violaria*, *Bugula*, *Millefolium. Flores Papaveris Rheados. Paſſul. mundat. Ficus pingues*, *Hordeum mundatum*, *Species Haly ad Tabem*, *Diatragacanth. frigid.*, *Diaſulphuris Mynſichti. Balſamus Sulphuris aniſati*, *Trochiſci Bechici albi*, *Saccharum althcæ cum opio. Syrup. de Praſſio*, *de Symphito*, *Lohoch ſanum & expertum*, *ſimiliaque plura* e quibus pro morbi naturâ formulæ componi poſſunt: ex. gr. præſcribatur tale apozema; ℞. *Rad. Conſolid.* ℥j. *Biſtortæ*, *Tormentillæ ana* ℥ß. *Glycyrrh. contuſ.* ℥iß. *Herb. Pulmon. maculoſ.*, *Marrub.*, *Botryos ana m. j. Hord. mundat.* ℥j. *Paſſular. enucleatar.* ℥iij. *Sem. Aniſi* ℥iij. *F. Decoctio in ſ. q. aq. communis ad* ℔. iij. *de Colato* ſæpius hauſtum ſumat patiens una cum *gtt.* iij. *vel*

iv.

iv. *Balſami Sulphur. aniſat.* Conveniunt etiam ſequentes pilulæ Riverii, ut ℞. *Maſſ. pll. Ruffi* ℥j. *Antimon. diaphoret. Gummi Guajaci ana* ʒß. *Balſam. Peruvian. q. ſ. F. Maſſa* de quâ ℈j. quotidie matutino tempore capiatur, & in harum pilularum, aliorumve Pectoralium uſu continuandum donec circumſtantiæ hoc permittant,

§. XV. Sequitur *Curatio* Phthiſeos, confirmatæ, ubi primò, ut methodice pergamus, in uſum revocentur *Setacea*, *Fonticuli & Veſicatoria*: dein humores vitioſi e primis viis clementer per alvum educantur, hocque ſæpe optime fit tali medicamento ex. gr. ℞. *Rhei elect.* ℈j. *Ocul. Cancr.* ℈ß. *M. F. Pulvis.* vel ℞. *Mannæ Calabr.* ℥j. *Cremor. Tartari* ʒß. *diſſolv. ſimul in Juſculo pro Hauſtu.* Tandem in medicamentis pectoralibus in *theſi præcedente* præſcriptis diætetico quaſi more aliquamdiu perſeverandum eſt, obſervando interim ut alvus liquida ſervetur *decocto prunorum ſimilive laxante.* Præterea *opiata* hic ſi vires cæteræque circumſtantiæ ferant; excellunt. Plura medicamenta & formulas qui velit adeat Practicorum libros in quibus hæc abunde ſcaturiunt: cæterum ego hiſce brevibus contentus nonnihil in genere ſubjungam de

§. XVI. *Diæta*, quam, ſi proba ſit, dextræ ac felicis curationis baſin exiſtere quis ignorat? hæc enim medicamentis, quæ exhibentur, manum quaſi porrigit: imprimis autem multum hic pollet *Aëris mutatio*; eumque in finem Celſus, Galenus, aliique, neſcio quibus verbis, commendant longâs iſtas navigationes: ſed forſan ad ignominiam evitandam hi viri putant illas, quibus per Acherontem, Stygem & Cocytum ad campos Elyſios trajicitur, unde nemo, cum ſemel venit, potuit reverti. Interea *Cibus* ſit facilis coctionis & boni ſucci, ut ſunt Juſcula conſumata e carnibus, additis ſimul ejuſmodi, quæ partem affectam reſpiciunt: vel parari quoque poteſt talis gelatina, ut ℞. *Capum juvenem in fruſta conſciſſum itemque bene purgatum. Carnis vitulinæ* ℔. ß. *Pedes vitulin. n°.* ij. *Cinamom. ſelect.* ʒij. *Conſerv. Roſar. rubr.* ℥ij. *Paſſular. Corynthiac.* ℥iß. *coq. in duplici vaſe in q. ſ. aq. communis lento igne per horas circiter octo & F. S. A. Gelatina, ex quâ cochlear præter propter in Juſculo tenuiore diſſolvatur* & ita abſumatur. *Potus* ſit medicatus ut *decoctum hordei in quo pruna, glycyrrh. & tantillum cinamomi coctum eſt*, ſive *Apozema thoracicum* ſuperius præſcriptum: inſuper *Lac* præcipue *muliebre* ab omnibus Auctoribus maxime extollitur ejuſque uſus ſatis prolixe ab iiſdem traditur. *Vigiliæ* ſi infeſtent,

Somnus procurandus eſt : vehemens omnis *Motus* ſive corporis, ſive animi vitetur, & præſertim etiam a *venere*, cui non raro Phthiſici proni deprehenduntur, abſtinendum eſt.

A N N E X A.

I.

Fœtus humanus æque ac bovinus, ovillus &c. urinam ſuam per urachum deponit in membranam urinariam.

I I.

Menſes a ſolâ multitudine ſanguinis oriri mihi non videntur.

I I I.

Aneuriſmatis cauſſa proxima eſt interioris arteriæ tunicæ apertio & exteriorum dilatatio.

I V.

Apparentibus variolarum notis neque alvus movenda eſt, neque vena ſecanda.

V.

In gonorrheæ virulentæ principio injectiones adſtringentes peſſimæ ſunt.

V I.

In bubonum venereorum aliorumque ejuſdem farinæ tumorum apertione, plena maturatio non eſt expectanda.

V I I.

Clyſteribus fruſtra immiſcentur elective purgantia.

V I I I.

Potiones vulnerariæ in ſauciatis maximo cum fructu uſurpantur.

I X.

Sanguinis transfuſionem ad morbos chronicos curandos nihili facimus.

F I N I S.